

ПРОБЛЕМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

*Анісімова С.В., к.геогр.н., доц.,
Харківський національний автомобільно-дорожній університет, Харків
svitlanaanisimova@meta.ua*

Починаючи з другої половини ХХ століття в світовій системі освіти відбулися серйозні структурні зміни, зумовлені розвитком науково-технічного прогресу і його зростаючим впливом на всі сторони життя суспільства. Змінилося ставлення до освіти з боку урядів і пересічних громадян. У зв'язку з цим у багатьох економічно розвинених країнах освіту було віднесено до пріоритетних галузей інвестиційної політики держави.

В умовах формування єдиного глобального інформаційного та освітнього простору все більшою мірою зростає роль нових інформаційних технологій. У зв'язку з цим необхідна нова парадигма освіти, оскільки суспільством затребувана особистість, що володіє фундаментальними теоретичними знаннями, високим рівнем компетентності, креативним мисленням, навичками конструктивного пошуку при вирішенні управлінських завдань і здатна до самоорганізації.

Виникнення дистанційного навчання є закономірним етапом розвитку і адаптації освіти до сучасних умов. Його поява пояснюється рядом факторів. З одного боку, потребою суспільства у творчій, професійній особистості, що самостійно вдосконалюється, з іншого боку, територіальними, економічними і культурними чинниками, з третього боку, глобальною пандемією, що змушує більшу частину людства переходити на самоізоляцію в наслідок введення карантину та підстобнуло перехід на дистанційне навчання в Україні.

Першою країною, де були використані технології навчання на відстані, була Німеччина. Близько 130 років тому викладач Берлінського університету Ч. Туссен і член Берлінського суспільства сучасних мов Г. Лангенштейдт використовували поштовий зв'язок для розсилки учням контрольних робіт і навчальних матеріалів. Це було перше використання технології дистанційного навчання на рівні приватних ініціатив окремих викладачів.

У науковій літературі можна зустріти безліч тлумачень поняття «дистанційна освіта». Наприклад, американський експерт в галузі дистанційного навчання Е. Кларк зазначає, що під категорію «дистанційне навчання підпадає безліч видів і програм навчання» [1].

Дистанційне навчання, в основі якого закладені сучасні інформаційні технології, задовольняє основним вимогам нової освітньої парадигми суспільства.

По-перше, це надання знань всім категоріям учнів незалежно від їх місця проживання, прагнення до масової освіти.

По-друге, це індивідуальна освіта людини, яка безперервно триває протягом усього його життя.

Крім того, час, в який ми живемо, характеризується наростаючими темпами змін у всіх сферах життя суспільства. У зв'язку з цим все більшої гостроти набуває проблема адекватності одержуваних студентами знань стрімко мінливим науково-технічним, нормативно-правовим, соціокультурним та економічним умовам. Не менш гострою є проблема значного посилення інформаційного навантаження на людину, викликана інтенсивним зростанням обсягу інформації, що особливо сильно проявляється в період навчання у вищому навчальному закладі.

На думку фахівців, «подальше зростання навчального навантаження і неможливе і неефективне. Нереально в сучасних умовах лавиноподібного накопичення інформації забезпечити людину в вузі таким запасом знань, з якого вона згодом зможе постійно черпати щось потрібне в конкретних умовах. Отже, перед сучасним вищим навчальним закладом стоїть завдання створити таке навчальне середовище, яке дозволить студенту оволодіти навичками самостійної роботи, виробити здатність орієнтуватися в інформації, що постійно оновлюється. Тільки таким чином майбутній фахівець навчиться надалі постійно використовувати будь-які можливості для поновлення, поглиблення і збагачення попередньо отриманих знань, відповідно до виникаючих потреб» [2].

При дистанційному навчанні навчальний процес складається з організаційних форм, характерних для традиційного навчального процесу. Він включає в себе лекції, семінарські, практичні, лабораторні заняття, системи контролю, самостійну роботу студентів. Активно застосовуються в практиці дистанційної освіти розвинені засоби телекомунікації, використання супутникових каналів зв'язку, передача упакованого відео зображення з комп'ютерних мереж. Індивідуальна робота з електронними підручниками дає глибоке засвоєння і розуміння матеріалу. Електронна пошта, Veber, Moodle, Classroom як інноваційні технології використовуються для доставки змістовної частини навчальних курсів студентам. Однак вони мають обмежений педагогічний ефект через неможливість реалізації очного діалогу між викладачем і студентами, прийнятого в традиційній формі навчання [3].

Дистанційна освіта має цілий ряд незаперечних переваг, одержуваних як споживачами освітніх послуг, так і вищими навчальними закладами, які їх надають, однак досвід проведення в Україні дистанційних занять під час карантину висвітлив також ряд істотних проблем.

Перша проблема полягає в професійній підготовці викладачів. Готовність самого викладача це один з головних елементів в дистанційному навчанні. Під час інтегрування комп'ютерних технологій в дистанційну педагогіку необхідно переконатися, що викладачі підготовлені до таких нововведень. Масова підготовка викладачів в області інформаційних технологій сприятиме розвитку дистанційного навчання.

Сутність другої проблеми полягає в готовності учнів. У процесі дистанційного навчання учні стикаються з низкою перешкод у вигляді своїх індивідуальних особливостей, умов навчання, вміння використовувати комп'ютерні технології та Інтернет-ресурси. На сьогоднішній день не існує

дистанційних програм, які враховували ті чи інші індивідуальні особливості кожного студента і, швидше за все, створити такі індивідуальні програми неможливо. Тому необхідно розробити дистанційно-освітнє середовище, яке буде спрямоване на адаптування всіх студентів до дистанційного навчання і дистанційної педагогіці в цілому.

Наступна проблема полягає в обмеженому обсязі можливості впровадження інформаційних технологій в освітні установи. Таке впровадження вимагає величезних ресурсів - часу і коштів. Великий спектр нових навчальних програм, методичних рекомендацій, інструкцій, посібників, прикладів дистанційних уроків. Освітні установи, які вирішили додати в свій спектр освітніх послуг дистанційне навчання, повинні володіти всім необхідним обладнанням. Від якісно підготовлених освітніх установ залежить можливість для гідного дистанційного навчання.

Четверта проблема. Відсутність єдиного освітнього стандарту в дистанційній педагогіці. Це пов'язано з тим, що більшість педагогів не бажають працювати за чужою освітньою програмою, якщо вона придумана не ними. Інші педагоги самі неохоче надають свої розроблені програми для можливості їх законного запозичення. Також кожний освітній заклад прагне зробити свою програму, яка, на їхню думку, є найкращою серед інших. Відсутність єдиного стандарту, хоча б в основних моментах навчання, прямо відбивається на освітньому процесі. Єдиний освітній стандарт дозволить позбутися від безлічі неякісних програм в цій сфері.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що в області дистанційної педагогіки існує ряд актуальних проблем, які необхідно вирішити для підняття якості дистанційної освіти.

Основні напрямки для вирішення даних проблем:

- створення адаптивного дистанційно-освітнього середовища для педагогів і студентів. В процесі адаптації викладачі повинні засвоїти основи для можливості навчати, а студенти для можливості навчатися;
- підготовка освітніх установ для інтегрування інформаційно-комунікаційних технологій;
- створення єдиного дистанційного освітнього стандарту: електронних підручників, методичних рекомендацій, навчальних посібників, а також різних комплексів і програм.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Кларк, Э. Дистанционное обучение: способ преуспеть / Э. Кларк. – URL: <http://www.bolero.ru>.
2. Трухачёв В.И. Активные методы в профессиональной подготовке экономистов-менеджеров. / В.И.Трухачёв, Н.В.Банникова, О.Г.Гаврилова // Ставрополь: ЗАО «Диамант», 2003. – 188 с.
3. Осипова, Л. Б. Дистанционное обучение в вузе: модели и технологии / Л. Б. Осипова, О. М. Горева // Современ. проблемы науки и образования. – 2014. – № 5. – URL: <http://www.science-education.ru/119-14612>.